

Toespraak Nina Huygen – Opening tentoonstelling Leren van Hersteloperaties 24/6

Dank je wel Guido. En ook aan u, staatssecretaris
Palmen, dank voor uw woorden.

Ik sta hier als kwartiermaker van het programma
Erkenning en Herstel, een programma dat dwars door
de overheid heen werkt onder de verantwoordelijkheid
van coördinerend minister van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties, Pieter Heerma.

Ik ben blij met deze tentoonstelling. Niet omdat
hersteloperaties iets zijn om trots op te zijn.
Integendeel. Ze laten zien wat er kan gebeuren als
overheidshandelen verkeerd uitpakt. Als regels,
systemen of besluiten mensen zó raken dat zij zich
gekwetst voelen of schade ervaren, die wij als overheid
vooraf niet zagen aankomen. Of wij misschien wel
zagen, maar de impact op de levens van mensen
onderschatten.

Deze tentoonstelling brengt de ervaring van mensen
dichterbij. Van ouders, bewoners, patiënten, kinderen,
gezinnen. Mensen die soms jarenlang niet geloofd
werden of moesten uitleggen dat er iets niet klopte,

terwijl de overheid vroeg om bewijs, formulieren en geduld.

Erkenning begint precies dáár: bij écht luisteren. Naar het serieus nemen van ervaringen. En op basis daarvan: handelen.

Dat weet ik ook uit eigen ervaring. Vóór mijn huidige rol werkte ik als directeur bij het Schadefonds Geweldsmisdrijven en was ik als projectleider nauw betrokken bij verschillende erkenningstrajecten. Zoals de erkenningsmaatregelen voor slachtoffers van geweld in de jeugdzorg, en bij de erkenning van de getroffen en van de schoolgijzeling in Bovensmilde. In deze functie en rollen was de rode draad steeds dezelfde: luisteren. Als persoon, maar ook als instituut.

Ik merkte dat erkenning niet begint met een regeling of een besluit. Het begint met luisteren naar wat mensen hebben meegemaakt, wat soms jarenlang niet is gezien, en wat zij nodig hebben om zich serieus genomen te voelen. Voor de betrokkenen van de schoolgijzeling ging het er na bijna vijftig jaar om dat zij eindelijk konden ervaren: we worden gehoord, geloofd en erkend. Door het ARQ-onderzoek naar de impact van de schoolgijzeling op hun levens nu, en ook

het onderzoek van commissie De Winter over het geweld in de jeugdzorg, was er voor de getroffen – soms voor het eerst – ruimte om te vertellen. En ontstond er ruimte aan de kant van de overheid om écht te luisteren naar hoe diep de gijzeling en het geweld hadden ingegrepen in hun levens.

Met het programma Erkenning en Herstel werken we eraan dat de overheid niet ieder hersteltraject opnieuw vanaf nul begint. We brengen kennis en lessen uit verschillende trajecten bij elkaar en vertalen die naar praktische ondersteuning voor bestuurders, beleidsmakers en uitvoerders. Daarbij tellen verschillende perspectieven: dat van gedupeerden, ambtenaren én bestuurders. Juridisch en moreel-ethisch, en het uitvoeringsperspectief. Het gaat om meervoudig kijken én handelen.

Dat doen we via het ontwikkelen van gemeenschappelijke taal, kaders en een overheidsbrede Visie en Leidraad Erkenning en Herstel: algemene beginselen van behoorlijk erkennen en herstellen, noem ik dat. En door het helpen ontwikkelen van vaardigheden en praktijken die gaan over écht luisteren, traumasensitief werken, mensen

eerlijk en transparant behandelen en menselijk blijven handelen, juist ook in complexe situaties. Met ondersteuning van hersteltrajecten, een poule van herstelpartners, ervaringsdeskundigen en een groeiende community van ambtenaren. Steeds met dezelfde vraag: hoe helpen we ambtenaren recht te doen aan de behoeften van gedupeerden, zonder hen opnieuw onnodig te belasten?

Want als je alle trajecten naast elkaar legt, zie je patronen. Dan besef je: dit is geen incident, dit is een systeemprobleem. Het vraagt om cultuurverandering én systeemverandering om te voorkomen dat erkenning en herstel nodig zijn. En om erkenning- en hersteltrajecten zó aan te pakken dat ze worden ervaren als steun in plaats van bureaucratie. Dat de overheid niet tegenover je staat, maar naast je.

Deze tentoonstelling draagt daar aan bij. Het nodigt uit te kijken, in plaats van weg te kijken, naar wat moeilijk en pijnlijk is. Het nodigt uit tot reflectie. En hopelijk inspireert het jullie, mijn collega's, je uit te spreken en op te staan als je ziet: 'hier klopt iets niet'.

Laten we erkenning in het hart van ons werk brengen.